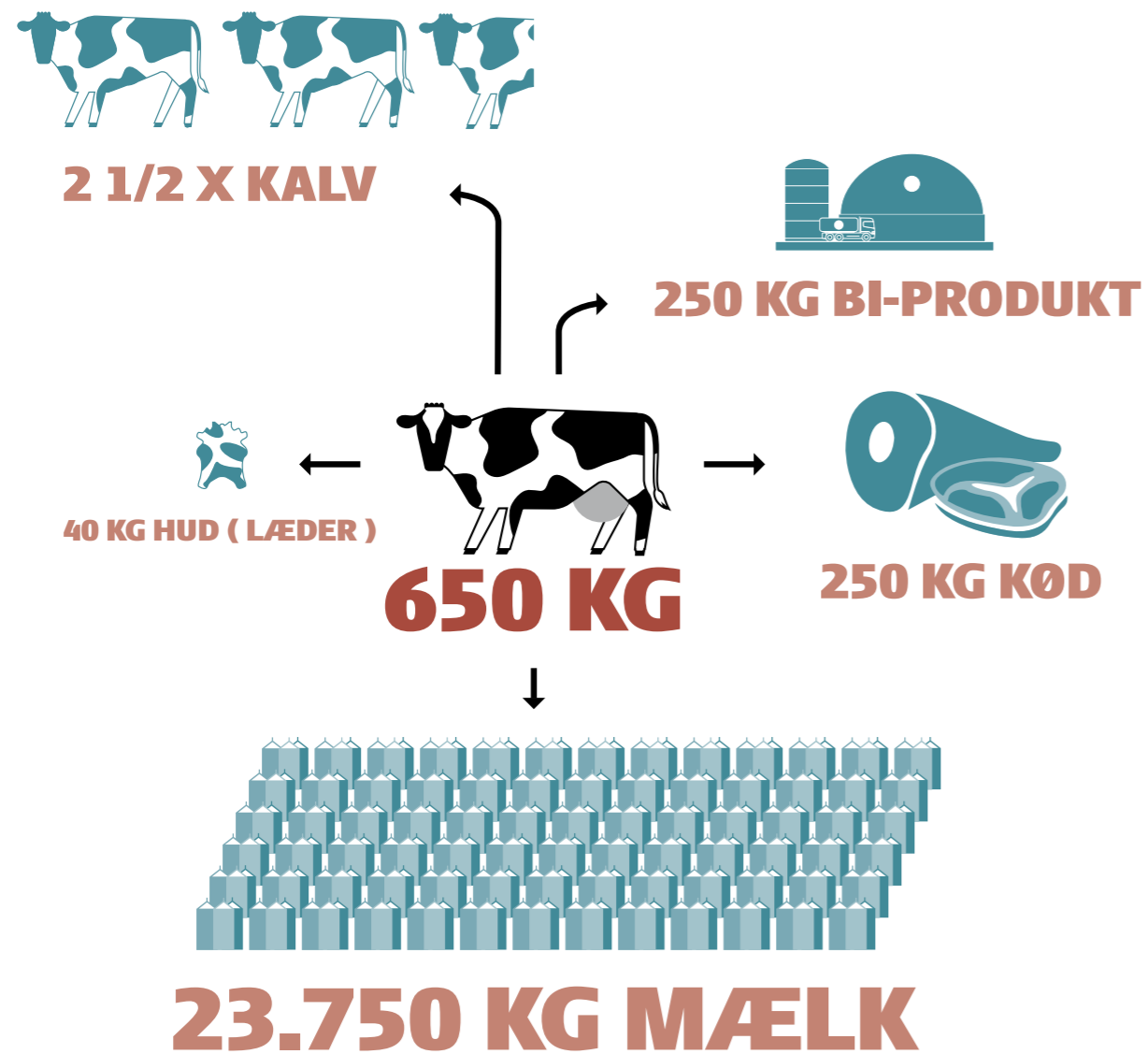
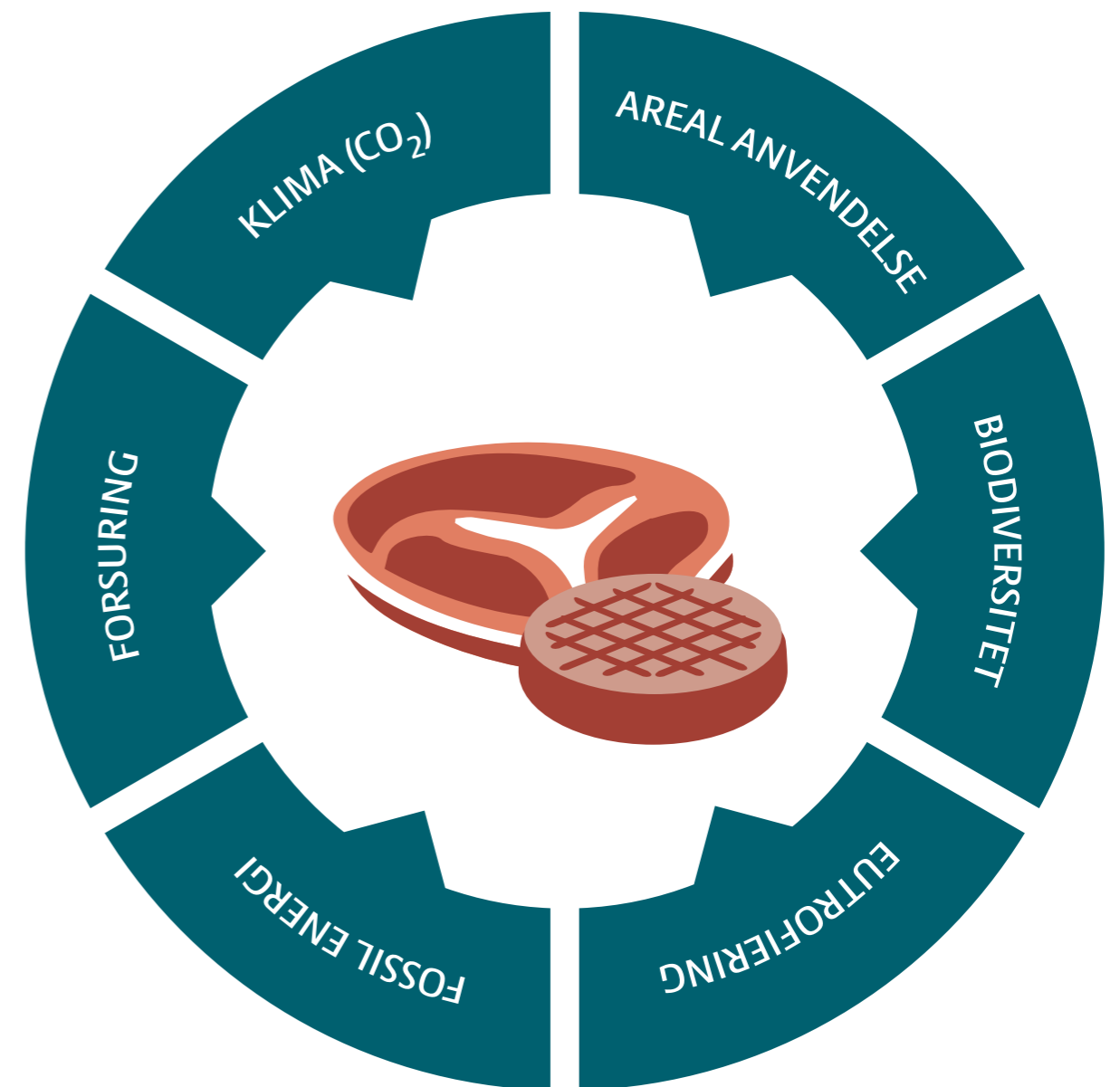

OKSE- OG KALVEKØDS MILJØBELASTNING

Når bæredygtighed og miljøpåvirkning diskuteres, er der behov for at skabe et nuanceret billede af vores kødproduktion i Danmark. En livscyklusanalyse giver et helhedsorienteret billede af, hvilke ressourcer vi rent faktisk får ud af vores kvæg, både malkekvæg og kødkvægracer. Når vi taler om oksekødsproduktion, vil det sige, at der kan komme mange forskellige produkter ud af den enkelte ko, som illustrationen viser. Miljøpåvirkningen vil ligeledes være afhængig af, om man producerer kød eller mælk.

OKSE- OG KALVEKØDS MILJØBELASTNING

INTRO FAKTA ARK

Der er i stigende grad fokus på bæredygtighed i fødevarerproduktionen – på både nationalt, europæisk og internationalt niveau. Oksekød har en højere påvirkning af miljøet end andre kødtyper, men der er store forskelle på de forskellige oksekødsprodukter. Påvirkningen fra kalvekød er eksempelvis ikke den samme som påvirkningen fra kød fra malkekvæg eller kødkvæg. Samtidig er oksekød en vigtig del af danskernes kost, og forbrugerne forventer, at kødets miljøbelastning reduceres. Branchen har gennem mange år arbejdet målrettet på at reducere miljøbelastningen både fra kvægproduktionen og slagterierne. Det er dog vigtigt at få mere fagligt funderet viden om den samlede miljøbelastning fra oksekød – helt fra foderet produceres, og indtil kødet ligger hos forbrugeren.

For bedre at kunne foretage denne vurdering af oksekødens miljøbelastning har Kødbranschens Fællesråd fået udarbejdet en livscyklusanalyse af oksekødens miljøbelastning. Analysen giver endvidere slagterier og landmænd viden om, hvor der er størst potentiale i at arbejde på at nedbringe miljøbelastningen.

Den viden, som livscyklusprojektet bibringer til både oksekødssektoren og andre interessenter, er derfor central for også i fremtiden at kunne imødekomme de stigende krav til bæredygtighed.

PRODUKTIONSSYSTEMER

Overordnet set findes der to produktionssystemer i forbindelse med kvæg, nemlig kødkvæg (fx. Limousine og Skotsk Højlandskvæg) og malkekvæg. De to produktionssystemer er således forskellige, idet det ene har til hovedmål at producere kød og det andet mælk. Ud over de to hovedformål udnyttes dyrenes ressourcer til en række andre ting. Det kan være huder til tasker og sko samt biprodukter til minkfoder og biogas. For at danne et nuanceret og velfunderet billede af mælke- og kødproduktionens største miljøpåvirkning er 13 kødsystemer blevet undersøgt.

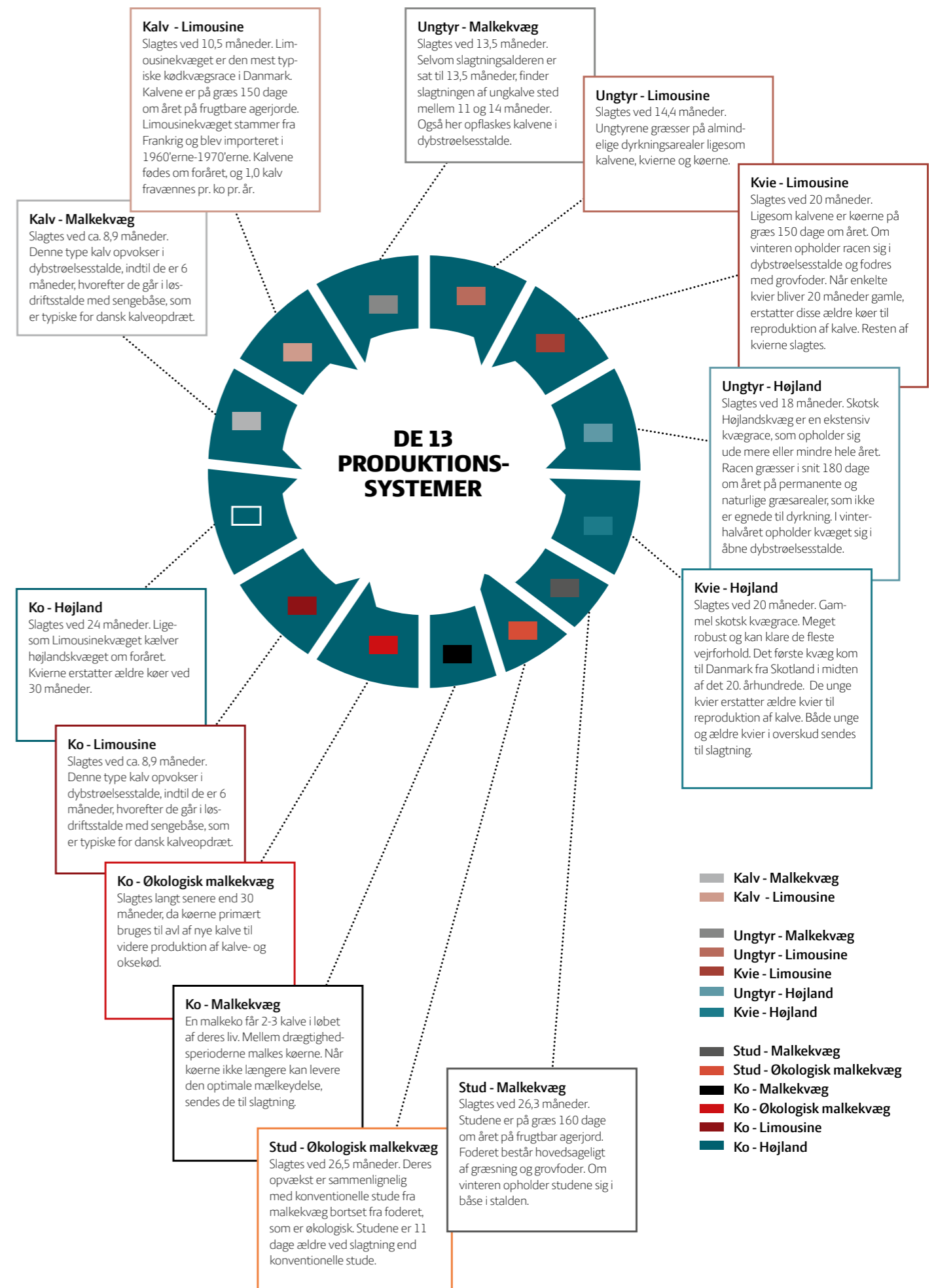
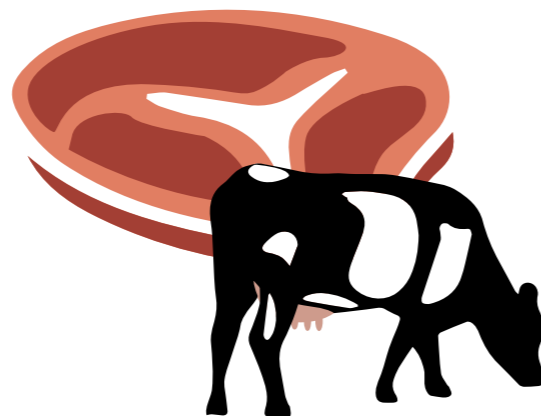
LIVSCYKLUS - ANALYSE

Livscyklusmetoden bruges til at vurdere, hvilken miljøpåvirkning og ressourceforbrug der er knyttet til et produkt. Man tænker hele produktets livscyklus fra vugge til grav ind i miljøvurderingen og ser på de parametre, der sker i hele produktets livscyklus, ikke kun på en enkelt del heraf som f.eks. sin egen produktion på virksomheden.

I forhold til vurderingen af oksekødet er der set på miljøpåvirkningen i den samlede kæde fra gården, og indtil kalve- og oksekødsprodukterne forlader slagteriet.

PARTNERNE BAG PROJEKTET

Projektet er finansieret af Kvægafgiftsfonden i 2013-2014 til brug og viden for branchen. DMRI (Danish Meat Research Institute) har indsamlet data på slagterierne og behandlet dem ud fra ressourceforbrug og produktudbytte på slagteriet af forskellige typer slagtekvæg dokumenteret i "LCA-slagteridataopgørelse for kvægproduktionstyper" (2014) af Pontoppidan & Madsen. Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, har brugt data fra både hos landmanden og slagterierne i den samlede livscyklusanalyse "Environmental Impact of Beef by Life Cycle Assessment (LCA) – 13 Danish Beef Production Systems" (2015) af Mogensen, Hermansen, Nguyen og Prada.

DILEMMAER I OKSEKØDSPRODUKTIONEN

Bæredygtighed er en kompleks størrelse, hvor der ikke findes en endegyldig sandhed. Det er snarere en balance, hvor man hele tiden skal tænke på helheden, og hvor resultatet afhænger af, hvad man ser på. Det er helt forventeligt, at forskellige kalve- og oksekødsprodukter har forskellige aftryk. I en livscyklusvurdering er effekten blevet beregnet på en række forskellige miljøforhold for at skabe et fagligt bidrag til debatten om oksekød.

KØDET OG KLIMAET

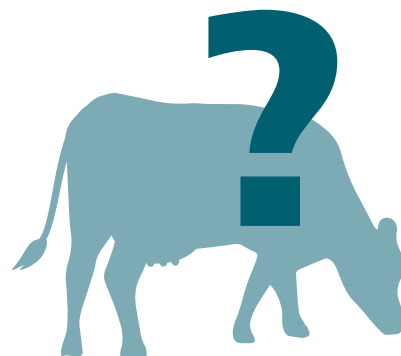
De største klimabidrag ved produktion af oksekød kommer fra foderproduktionen og fra koen og kalvens metanudledning, når de omsætter foderet. Der er dog stor forskel på klimabidraget per kilo kød for de forskellige typer af kalve- og oksekød. Dette skyldes især, at der er forskel på, hvor meget foder der skal bruges til at producere et kilo kød. Derudover giver det forskellig udledning, om kvæg opholder sig på stald (og om det er et system med gylle eller dybstrøelse) eller ude i det fri. Der er altså stor variation i miljøbelastningen, alt afhængig af hvilken type kvæg der tales om, alder mv. Klimapåvirkning og ressourceeffektivitet går hånd i hånd. Hvis foderforbrug per kilo kød reduceres, sker der samtidig et fald i klimaaftryk per kilo kød. Det er en debat, som hverken er for eller imod. Det er klart, at en potentiel nedbringelse af klimagasser ikke må gå ud over den danske biodiversitet.

BIODIVERSITET

Et eksempel på et dilemma i oksekødsproduktionen er debatten om klimapåvirkning og biodiversitet. Undersøgelsen viser, at dansk kødkvæg, som græsser på vedvarende græs- og naturarealer, bidrager positivt til biodiversiteten på de undersøgte arealer, hvorimod klimabidraget (CO₂) per kilo oksekød fra disse systemer er højere end det, der kommer fra kød fra malkekvæg.

At have kødkvæg græssende på naturarealer og samtidig pleje disse arealer er en optimal udnyttelse af disse arealer, der på samme tid giver foder til dyrene og beskyttelse af biodiversiteten. Undersøgelsen viser, at der er 35 % flere plantearter på de undersøgte arealer, hvor kvæg går og græsser i naturen, end i forhold til europæisk naturskov. Til sammenligning er der 58 % færre plantearter i en konventionelt dyrket kornmark sammenlignet med naturskov. Forskere har fundet ud af, at antal plantearter kan bruges som indikator for den samlede biodiversitet på et dyrket areal¹.

¹ Knudsen et al. (2015): Characterization factors from direct measures of plant species in European farmland for land use impact on biodiversity in life cycle assessment

HAKKET OKSEKØD - EN GOD MILJØHISTORIE

HAKKET OKSEKØD

Hakket oksekød udgør en vigtig del af danskernes kost, og især hos børnefamilier falder valget ofte på hakket oksekød.

Det er der flere grunde til, for det hakkede oksekød kan spises af de fleste og giver et væld af muligheder for at lave forskellige retter, som hele husholdningen kan lide. Ernæringsmæssigt er kødet fedtfattigt og indeholder proteiner.

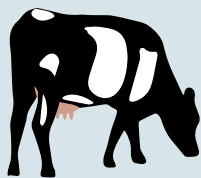
Det hakkede danske oksekød kommer hovedsageligt fra malkekøer, der har produceret mælk i de danske stalde før slagtingen. Når køerne ikke leverer den optimale mælkeydelse, sendes de til slagting og ender i stor udstrækning som hakket kød.

Hakket dansk oksekød er derfor et godt valg i forhold til miljø, fordi vi udnytter koens ressourcer til både mælkeproduktion, kød og læder til forskellige produkter.

DEN DANSKE MÆLKEPRODUKTION

I Danmark er der over 500.000 malkekøer. Den danske mælkeproduktion er en af verdens mest ressourceeffektive produktioner. Danske malkekøer har en høj udnyttelse af foderet og giver meget mælk. Miljøbelastningen fra malkeproduktionen bliver derfor relativt lille pr. liter mælk. Når miljøbelastningen fra hele systemet (malkekøen, dens kalve, produktionen af mælk og slagtingen af henholdsvis ko og kalve) regnes ud, fordeles miljøbelastningen på rigtig mange produkter. Dermed udnyttes koens ressourcer optimalt, og de enkelte produkter får en lille miljøpåvirkning.

EN KO OG DENS PRODUKTER

650 KG

2 1/2 X KALV

40 KG HUD (LÆDER)

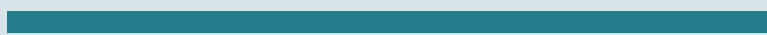
250 KG KØD

250 KG BIPRODUKT

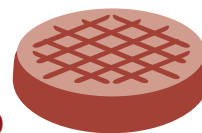
23.750 KG MÆLK

FAKTA

Analyser fra Landbrug & Fødevarer viser, at hakket oksekød er danskernes foretrukne oksekødsprodukt. 63 pct. af det oksekød, der sælges, er som hakket oksekød. Hakket oksekød vælges, fordi det er nemt og hurtigt at tilberede.

Det vurderes, at hver enkelt dansker i gennemsnit køber og spiser 7,2 kilo hakket oksekød årligt.

**7,2 KILO
HAKKET OKSEKØD
OM ÅRET**

Beregnet på baggrund af tal fra DCA, Aarhus universitet og DTU

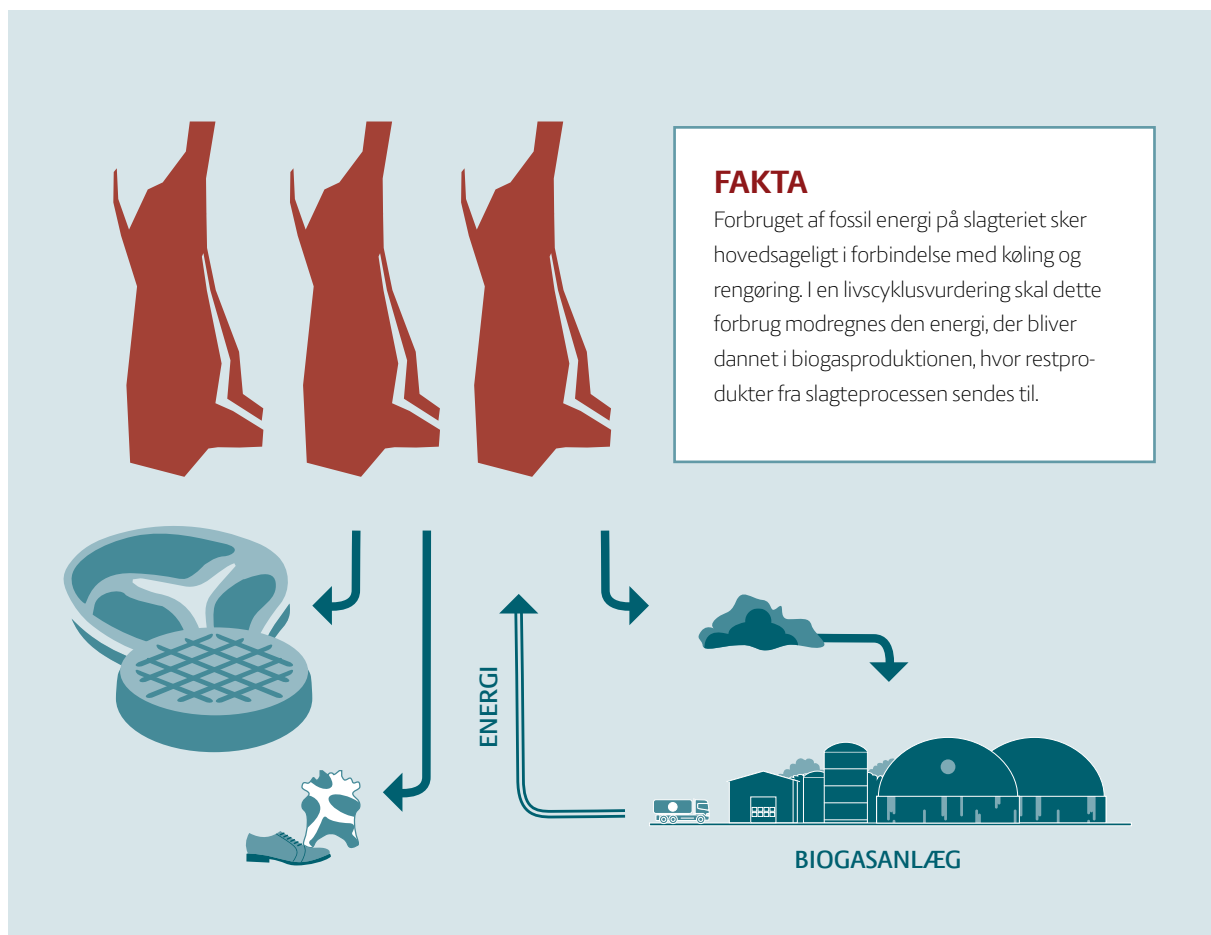
DET KLIMANEUTRALE SLAGTERI

DANSKE SLAGTERIER ER HELT I TOP

At drive et slagteri kræver naturligvis energi, hvilket medfører til udledning af CO₂. At være et klimaneutralt slagteri betyder ikke, at slagteriet slet ikke forbruger energi.

Det betyder derimod, at man udnytter vomindholdet og huder til andre produkter end fødevarer. Forstået på den måde, at det energiforbrug og den klimapåvirkning, som slagteprocessen forårsager, mere end opvejes, ved at huderne udnyttes, og ved at der produceres energi, når vomindholdet sendes til biogas.

Slagtekroppen udnyttes på forskellig vis og til forskellige produkter. Det er mest optimalt at bruge det slagtede dyr til fødevarer. Ikke alle dele af dyret egner sig dog som mad til mennesker. Ved også at udnytte fx dyrets vomindhold til bioenergi og huderne til eksempelvis sko og bilsæder, optimeres afsætningen, og miljøbelastningen fordeles på mange produkter.'

RESSOURCEEFFEKTIVT DANSK KALVEKØD

Danske kalve af malkerace viser sig i livscyklusanalysen udarbejdet af Aarhus Universitet at være den mest ressourceeffektive okse- og kalvekødsproduktion. En ressourceeffektiv produktion er miljøvenlig, da der bruges færre ressourcer per produceret kilo kød.

Langt hovedparten af de danske kalve er kalve født af malkekøer. Kalvene er dermed et produkt af den omfattende danske mælkeproduktion. Gennem sin levetid får en malkeko 2-3 kalve. Det gør hun for at kunne producere mælk. De fleste af kalvene fra køerne vokser op og slagtes i Danmark. Der er dog stadig et stort potentiale for i højere grad at opdrætte flere af de danske kalve i Danmark.

En dansk kalv udnytter foderet godt og har en god tilvækst. Det gør produktionen af kalvekød fra malkekøer til den kødproduktion, der er mest ressourceeffektiv.

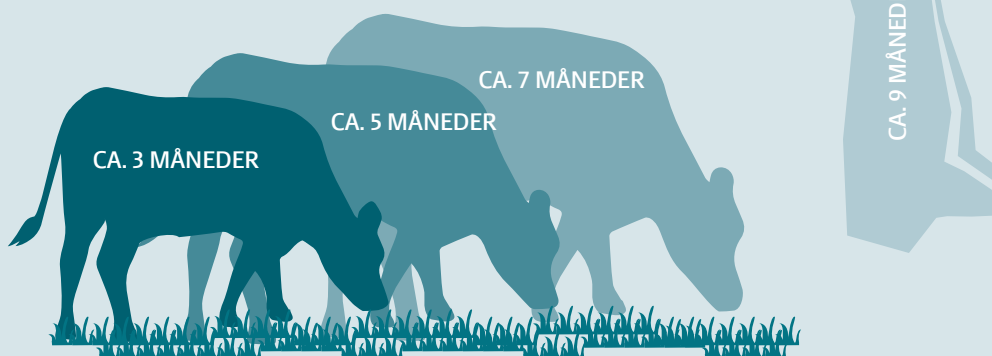
Kalvekød smager godt og er meget mørt kød. Kalvekødet er som oftest også meget magert og har derfor en god ernæringsmæssig værdi som kilde til protein og vigtige næringsstoffer.

Kalvekødet er lysere i farven end oksekød. Den tangerer fra helt lyst kød til en rosa farve. Forskeligheden i farven af kalvekødet skyldes kalvenes foder, der har givet kraft, saft og næring til kalvenes udvikling/og modning.

FAKTA

En kalv tager i gennemsnit 1400 gram på pr. dag¹. Fordi kalven udnytter foderet så effektivt, er dens miljøbelastning også mindre.

¹ Mogensen et al. (2015): Environmental Impact of Beef DCA Report No. 061.

BIODIVERSITET

I Danmark har vi forskellige naturarealer som enge, strandenge, overdrev, heder og moser. For at disse lysåbne naturtyper kan bevare mangfoldigheden af dyr og planter er områderne afhængig af pleje. Plejen af naturarealerne er nødvendig for at undgå, at arealerne vokser til i tæt krat og skov, som ikke giver plads til følsomme arter af både plante- og dyreliv, som er tilknyttet de lysåbne naturtyper. Den nødvendige pleje kan ske ved hjælp af maskiner, men også i form af græssende kødkvæg. Allerede i dag går danske kødkvæg på disse natur-

arealer. De passer sig selv, kræver ikke den store pleje og passer samtidig godt på den danske biodiversitet.

At sikre biodiversiteten i Danmark og Europa er en politisk målsætning. Den kan blandt andet indfries, ved at de naturplejekrævende arealer i langt højere grad plejes ved at lade kødkvæg græsse arealerne. Ved at lade kødkvæg gå og græsse på naturområder opnår vi både produktion af danske bøffer og gode vilkår for den danske biodiversitet.

FAKTA

Biodiversitet er mangfoldigheden af dyr, planter og andre arter i naturen. Biodiversiteten på det areal, der bruges til græsning eller foder, påvirkes af en række faktorer såsom intensitet i dyrkning, tilførsel af gødning samt et eller flerårige afgrøder mv. En større biodiversitet betyder, at der findes mange forskellige arter af både dyr og planter m.fl.

FAKTA

I denne undersøgelse er biodiversiteten beskrevet vha. et indeks, som beskriver mangfoldigheden af planter på de arealer der bruges til foderproduktionen. Indekset tager højde for, hvor stort et areal, der skal bruges til at producere hver foderation, samt biodiversiteten i form af antal plantearter på de forskellige typer marker, foderet dyrkes på¹. Biodiversiteten for 13 kvægsystemer, som eksempelvis enten græsser ude på ekstensive naturarealer om sommeren eller udelukkende får kraftfoder i en stald, er blevet

undersøgt.

Undersøgelsen viser, at de bedste biodiversitetsplejere er de klassiske kødkvægsracer såsom Skotsk Højland. De giver en betydelig gevinst i den biodiversitet som følge af græsning på store områder. Det skyldes, at der er 35 pct.¹ flere plantearter på de undersøgte afgræssede arealer end i de skovarealer, der er sammenlignet med.

¹ Knudsen et al. (2015): Characterization factors from direct measures of plant species in European farmland for land use impact on biodiversity in life cycle assessment.

